

Vad är kommunal revision?

Den revision som bedrivs i
kommuner, landsting, regioner
och kommunalförbund

Den här bildserien informerar om vad den kommunala revisionen är och hur den fungerar.

Bilderna kan användas t ex för att informera om revisionen i fullmäktige.

Bilderna belyser

- revisionen i sitt sammanhang,
- revisorernas förutsättningar och uppdrag,
- god revisionsred,
- lekmannarevisionen.

Användaren är fri att välja bilder och komplettera med egna.

Läs mer: ”God revisionsred i kommunal verksamhet 2014” SKL

ISBN 978-91-7585-180-8

”Fullmäktige och revisorerna” SKL

ISBN 978-91-7164-806-8

En demokratiskt förankrad revision

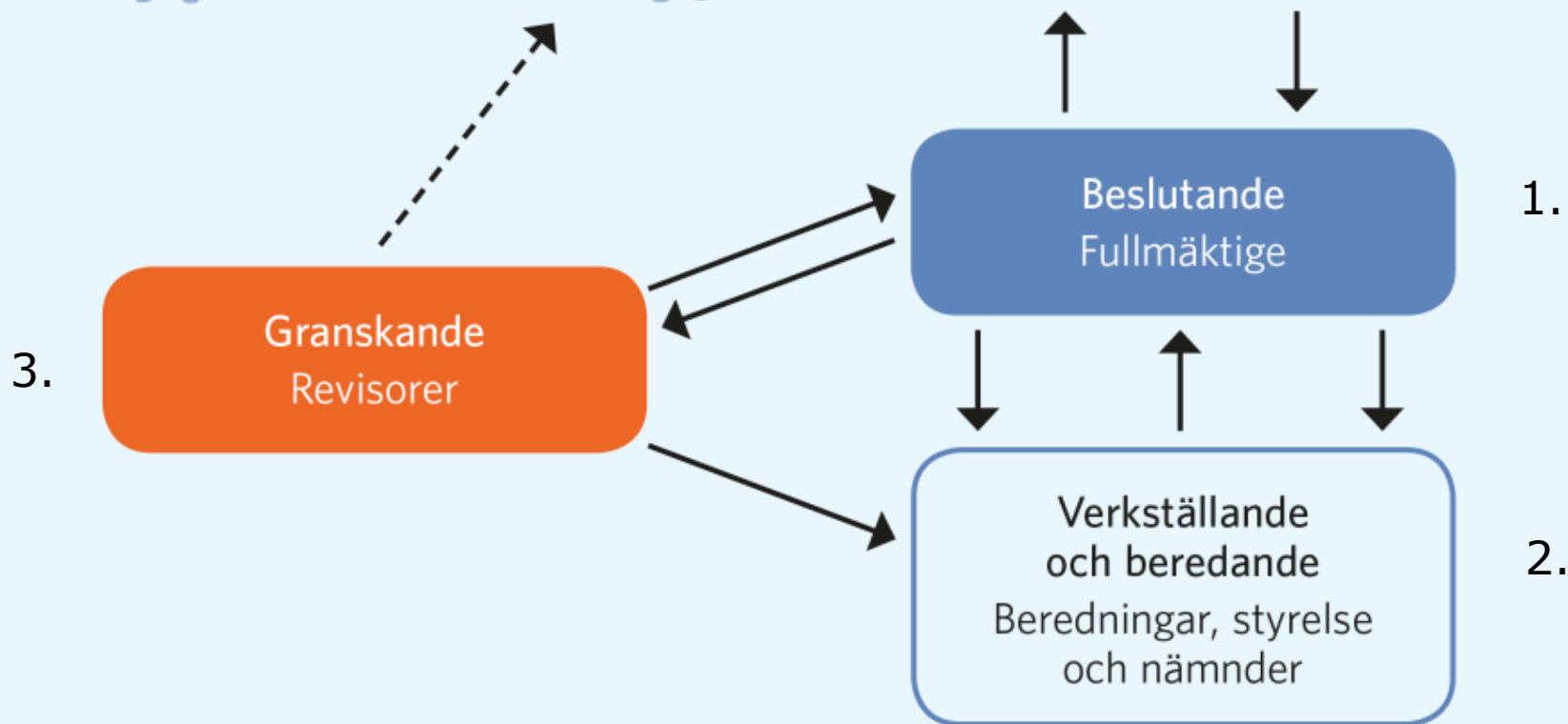
”Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen samt pröva ansvarstagandet.

Den kommunala revisionen är oberoende och granskar på fullmäktiges uppdrag och därigenom indirekt också för medborgarna.

Med sin granskning och prövning bidrar revisorerna till en effektiv verksamhet samt att värna demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet.”

Varför finns det revision?

- När någon bedriver verksamhet för någon annans räkning eller med andras medel, uppstår ett behov och intresse av att kunna kontrollera och säkerställa att uppdraget utförs säkert och att det blir som det var tänkt.
- Revision **bidrar till att göra tydligt och synligt** hur uppdrag genomförts samt att intyga tillstånd och processer i verksamheten.
- Revision ger ytterst medborgaren/ägaren/medlemmen information att använda för att pröva och utkräva ansvar.

1. Fullmäktige är uppdragsgivare

Fullmäktige är det **beslutande** organet

- beslutar om visioner, mål och riktlinjer och övriga övergripande och principiella frågor
- organiserar och fördelar uppdrag
- bemannar/väljer ledamöter och revisorer
- beslutar om budget och skattesats
- följer upp, utvärderar, omprioriterar
- prövar och beslutar om ansvarstagandet
- fastställer årsredovisningen

2. Styrelse och nämnder är uppdragstagare

Styrelser och nämnder är ***verkställande och beredande***

- förvaltar och genomför verksamhet enligt fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och förordningar som gäller
- fattar beslut inom ramen för sina uppdrag
- bereder ärenden till fullmäktige
- ser till att det finns en tillräcklig intern kontroll
- återredovisar sin verksamhet och sina uppdrag till fullmäktige
- verkar för samråd med de som nyttjar deras tjänster

Styrelser, nämnder och beredningar har ansvar

- Som uppdragstagare har styrelse, nämnder och beredningar ett **ansvar** inför fullmäktige.
- Fullmäktige prövar ansvaret årligen.
Det sker med revisorernas granskning som grund.
- Fullmäktige kan bevilja eller neka ansvarsfrihet.
Fullmäktige kan också rikta anmärkning.

Vad innebär ansvaret?

Ansvaret **följer** med det uppdrag som styrelser, nämnder och beredningar får av fullmäktige, alltså

- *genomföra och förverkliga fullmäktiges mål och beslut*
- *arbeta efter givna förutsättningar, enligt lagar och föreskrifter*
- *ha en tillräcklig intern kontroll i verksamheten*
- *återrapporera till fullmäktige.*

Det är de **förtroendevalda** som har ansvar.

Ansvaret är **kollektivt**, men kan i undantagsfall prövas individuellt.

3. Revisorerna är granskare

Revisorerna

- granskar verksamheten i styrelse, nämnder och beredningar
- rapporterar resultatet av granskningarna till de som granskas och till fullmäktige
- bedömer ansvarstagandet
- avlämnar en revisionsberättelse med uttalande i ansvarsfrågan

Lekmannarevisorerna har motsvarande uppdrag i de kommunala aktiebolagen.

Kort om revisionen

- Revisorerna är förtroendevalda.
- Fullmäktige utser minst 5 revisorer för varje mandatperiod.. Fullmäktige utser också ofta en ordförande/sammankallande.
- Ur gruppen revisorer utser fullmäktige också lekmanarevisorer i kommunens aktiebolag och verksamhetsstiftelser = samordnad revision.
- Varje revisor är självständig, men revisorerna samverkar enligt godo revisionsråd. En enskild revisor kan inte röstas ner av de andra.
- Revisorerna utövar inte partipolitik i sin granskning.

Kort om revisionen

- Revisorerna ska anlita sakkunniga, som de själva väljer.
- Revisorerna har rätt att få de upplysningar de behöver. Gäller även sekretessbelagd information. Sekretessen följer med in i revisorernas arbete.
- Revisorerna har initiativrätt i fullmäktige, styrelse och nämnder.
- Fullmäktige beslutar om revisorernas anslag/budget.
- Fullmäktige beslutar om revisionsreglemente.

Revisorerna ska anlita sakkunniga

- *”... i den omfattning som behövs för att fullgöra granskningen enligt god revisionsred”* (Kommunallagen 9:8).
- Sakkunniga anlitas
  - för förvaltningsstöd (administration, upphandling, processtöd mm)
  - för granskningsinsatser
- De sakkunniga ska ha *”insikt och erfarenhet av kommunal verksamhet”*.
- Olika modeller förekommer; upphandlade revisionsföretag och andra konsulter, revisionskontor, revisionskansli, mindre administrativt stöd.

Revisorerna har rätt till information

- Revisorerna har rätt att få de upplysningar de behöver för revisionsarbetet - av styrelse och nämnder, enskilda ledamöter samt anställda (kommunallagen 9:12).
- Gäller även sekretessbelagd information. Sekretessen följer med in i revisorernas arbete.
- Revisorerna kan också begära upplysningar av yrkesrevisorer, lekmannarevisorer och revisorer i kommunala företag och kommunalförbund – om upplysningarna behövs för uppdraget.

Revisorernas uppdrag

Omfattning och revisionsobjekt

Kommunallagen 9 kap. 9 § 1 st.

*”Revisorerna granskar **årligen** i den omfattning som följer av god revisionssed **all verksamhet** som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden.*

De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt 3 kap. 16a-18b §§, även verksamheten i de företagen.”

Revisorerna granskar inte ärenden som avser myndighetsutövning, med vissa undantag. KL 9 kap. 10 §.

Revisorernas uppdrag

Vad ska granskas och prövas?

Kommunallagen 9 kap. 9 § 2 st.

”Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.”

Revisorerna anmäler misstanke om förmögenhetsrätligt brott eller att allmän förvaltningsdomstols avgörande har åsidosatts. KL 9 kap. 9 § 3 st.

Vad innebär revisorernas uppdrag?

Revisorerna granskar och prövar om...

- verksamheten lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten.
- verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser.
- den interna redovisningen (budget, kontroll, uppföljning) kan ligga till grund för styrning och ledning av den verksamhet som bedrivs.
- den externa redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ställning.
- styrelsen och nämnderna har en styrning och uppföljning mot mål och beslut.
- den interna kontrollen är aktiv och ändamålsenlig; förebygger, upptäcker och åtgärdar.
- arbetet med den interna kontrollen är strukturerat samt integrerat i organisation, system och det löpande arbetet.

Revisorernas uppdrag

Vad ska granskas och prövas?

Kommunallagen 9 kap. 9 a §.

”Revisorerna skall bedöma om resultatet i delårsrapporten som enligt 8 kap. 20 a § skall behandlas av fullmäktige och årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning skall biläggas delårsrapport och årsbokslutet.”

Detta är ett tillkommande uppdrag.

Revisorerna gör en skriftlig bedömning av måluppfyllelsen i samband med delårsrapporten och i revisionsberättelsen.

Revisorerna ska granska enligt god revisionssed

- Kravet på god revisionssed finns i kommunallagen.

*”Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av **god revisions**sed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden.”*

- God revisionssed syftar till gemensam utveckling, likartat arbetssätt och bedömningar. Revisionen ska vila på vedertagen praxis, inte vara godtycklig.
- God revisionssed i kommunal verksamhet är dokumenterad 1995, 1999, 2002, 2006, 2010 och 2014. Revisionsdelegationen inom SKL fastställer den goda seden.

God revisionsssed

”God revisionsssed är de goda principer och föredömliga tillvägagångssätt som är allmänt vedertagna där revision utförs. Med allmänt vedertagen menas den praxis som råder i en kvalitativt representativ krets av revisorer.”

God revisionsssed i kommunal verksamhet utgår från den kommunala sektorns förutsättningar

- offentlig insyn
- förtroendevalda revisorer
- det demokratiska uppdraget

Vad innehåller God revisionsssed?

1. God revisionsssed i kommunal verksamhet
2. Den kommunala revisionen i sitt sammanhang
3. Oberoende
4. Kommunikation och dialog
5. Helhetssyn och samverkan
6. Revisorernas uppdrag
7. Revisionsprocessen
8. Grunder för revisorernas kritik
9. Lekmannarevision och andra uppdrag...
10. Revisorernas förvaltning och arbetssätt

+ Ansvarsprövningsbanken
+ Revisorernas dokument
finns på www.skl.se/revision

Oberoende

- Oberoendet är **centralt** för trovärdighet och legitimitet.
- Oberoende innebär att **stå fri** gentemot den som ska granskas och den som är uppdragsgivare samt att självständigt och objektivt granska och pröva.
- Ett absolut oberoende finns inte, men oberoendet måste **uppfattas** vara tillräckligt.

OBEROENDE

FORMELLT OBEROENDE

- › Valbarhet
- › Jäv
- › Självständigt uppdrag
- › Rätt till upplysningar
- › Initiativrätt
- › Sakkunniga
- › Självständig förvaltning
- › Oberoende budgetberedning

Formella regler säkerställer
och skyddar oberoendet

OBEROENDE I PRAKTIKEN

- › Självständighet
- › Objektivitet
  - opartiskhet
  - saklighet

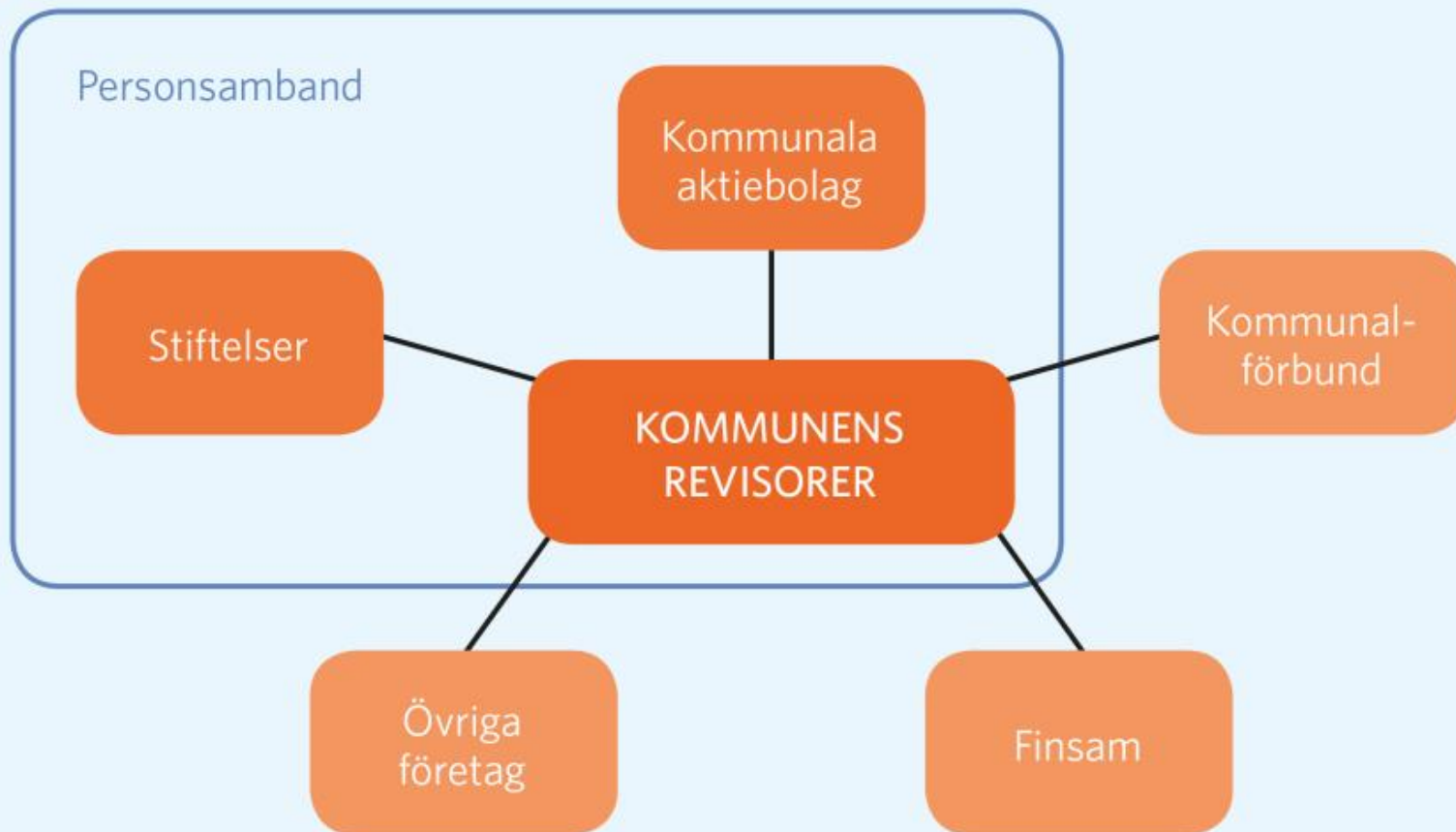
Revisorerna agerande
synliggör oberoendet

”Att arbeta stödjande och framåtsyftande med synpunkter, råd och rekommendationer, står inte i strid med revisorernas oberoende. Ett effektivt revisionsarbete förutsätter dialog och förtroende mellan revisorerna och de som granskas”

Samordnad revision

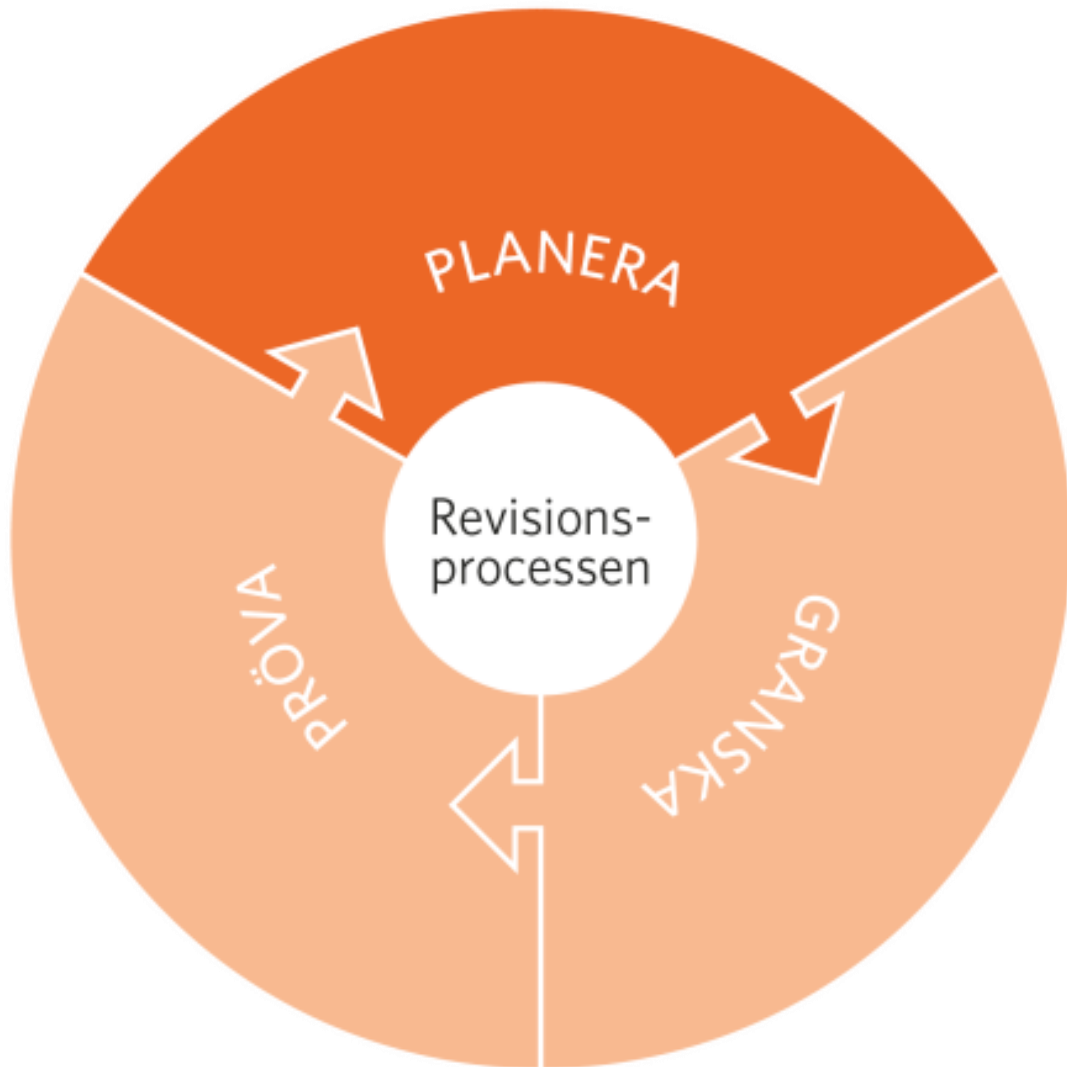
- Lekmannarevisorer i kommunala aktiefbolag (hel- och delägda) och revisorer i verksamhetsstiftelser som kommunen bildat, ska utses ur gruppen av kommunens revisorer, dvs med personsamband.
- Avsikten är att den kommunala verksamheten ska kunna granskas och prövas med helhetssyn.

Revisionsprocessen

”Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår från riskanalys och planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen. Revisionsprocessen är avslutad när fullmäktige fattat beslut i ansvarsfrågan.”

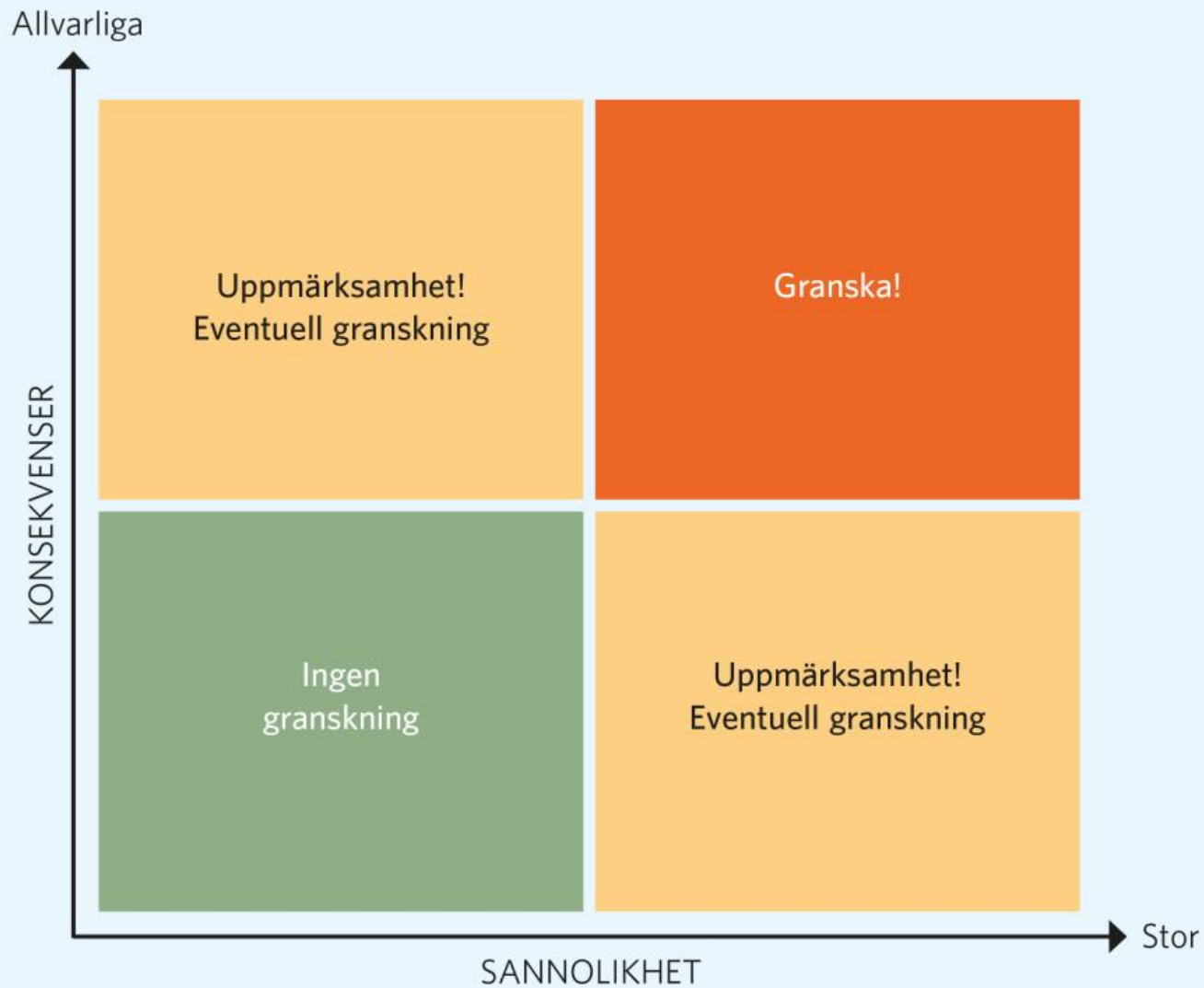

Planera

- Samla kunskap och erfarenhet
- Riskanalys
- Aktiva val
- Revisionsplan

Risikanalyt

- **Inhämta kunskap**
  - fullmäktiges mål, riktlinjer, uppdrag mm
  - interna och externa påverkansfaktorer
  - styrelse och nämnders egna analyser
- **Identifiera risker**
  - i väsentliga verksamheter, funktioner och processer
  - med olika perspektiv
- **Bedöma och värdera**
  - konsekvens
  - sannolikhet
- **Risikanalyt dokumenteras**
- **Leder fram till revisionsplanen**

Granska

- Årlig granskning
  - grundläggande
  - fördjupad
  - DR och ÅR
- Planering
- Genomförande
- Rapportering
- Uppföljning

Frågor och kriterier

- En gransknings syfte formuleras som en eller flera **revisionsfrågor** med utgångspunkt från revisionsplanen och analysen.
- Resultatet av granskningen värderas mot **revisionskriterier** som är referenspunkter/ramar att bedöma mot.

Pröva

- Sammanfatta och samråda
- Analysera och bedöma
- Kommunikation
- Revisionsberättelse
- Behandling i fullmäktige

Grunder för revisorernas kritik

- Bristande måluppfyllelse, ohörsamhet till mål och riktlinjer fastlagda av fullmäktige eller föreskrifter
- Bristande styrning, ledning, uppföljning och kontroll
- Förtroendeskada eller annan immateriell skada
- Ekonomisk skada
- Obehörigt beslutsfattande
- Icke lagenlig verksamhet, brottslig gärning
- Otillräcklig beredning av ärenden
- Ej rättvisande räkenskaper

Om revisorerna riktar en anmärkning eller avstyrker ansvarsfrihet i sin revisionsberättelse ska de ange grunderna för detta.

Lekmannarevisor

- Obligatorisk i helägda kommunala aktiebolag
- Utses av fullmäktige
- Väljs ur gruppen kommunens förtroendevalda revisorer
- Civilrättsligt uppdrag/syssloman
- Skadeståndsansvar

Lekmannarevisorernas granskning syftar till att stärka den demokratiska insynen och fullmäktiges kontroll i kommunala aktiebolag.

Lekmannarevisorns uppdrag och granskning

- Uppdraget definieras i aktiebolagslagen (ABL).
- Uppdraget är att granska:
  - om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
  - om den interna kontrollen är tillräcklig.
- Fullmäktige kan ge tilläggsanvisningar, genom ägardirektiv.
- Granskningen ska ske enligt god sed. Granskningen genomförs på motsvarande sätt som kommunens revision.
- Lekmannarevisorn upprättar en granskningsrapport över sin granskning, ställd till bolagsstämman och fullmäktige.
- Lekmannarevisorn ska anlita sakkunniga i sin granskning (KL).
- Granskningen omfattar **inte** räkenskaperna.
Denna granskning utförs av bolagets yrkesrevisor (normalt auktoriserad).

Lekmannarevisor
ABL kap 10

Auktoriserad revisor
ABL kap 9

Granskar om bolagets
verksamhet sköts
- ändamålsenligt
- ekonomiskt
tillfredsställande

God sed
Granskningsrapport

INTERN
KONTROLL

Granskar bolagets
- årsredovisning
och bokföring
- styrelsens och
VD:s förvaltning

God revisionsred
Revisionsberättelse